

men "Hूसene ere gandsche ruineret, och der er ingen Sød." I 1697 stak han af, han "entwigede formeedelst Armod", og nu kom den første officer, ritmester Johan Hendrich Andy. Han bliver fri for at betale restancerne på gården, saasom hand Stedet efter Mandens Entwigelse har antaget, och det i til børlig Stand skal sette." Ritmesteren købte imidlertid snart en anden og større gård, og flere officerer prøver lykken på stedet, som dog aldrig bliver det store sus. Bygningerne forfalder, besætningen forsvinder osv. Major Duncan fra Nyborg (hans epitafium hænger i Gauerlund kirke) overtog 1742 og fik sat nogenlunde skik derpå i løbet af 8 år. Så kom Niels Hansen indtil 1765, da landsoldaten Henrik Jørgensen blev fæster, dog kun for 3 år, thi 1768 udstedes skøde ved Kolding Birke-ting til Anders Sørensen, der som nævnt solgte til Thomas Poulsen i 1772. Handelssummen var 720 rdl.

②. Gård nr. 8, Børkopgård, senere matr. nr.9.

Fæsteren af gården, der som det meste af den øvrige by tilhørte Koldinghus rytterdistrikt, hed i 1625 Thomas Hansen. I 1634 afløstes han af Niels Jensen Buch, søn af Gauerlundpræsten Jens Madsen Buch. Efter Niels Buchs død i 1679 fik hans søn Jens Nielsen Buch fæstet, han var gift med Anne, datter fra Børkop Mølle, og da han 1692 af økonomiske grunde måtte gå fra fæstet, overtog svigerfaderen dette, men lod Jens Buch sidde som "lejer" indtil 1700. Da gik det også galt for mølleren. Fæstet på møllen overgik til hans svigersøn Hans Hansen fra Brøndsted mølle, og fæstet på gård nr. 8 overgik til Søren Hansen (Skousen) fra Sellerup.

Hvorfor det gik galt for Jens Buch vides ikke. Gården var ikke blevet afbrændt under svenskekrigen 1658/59, men var "gandsche øede och ingen Sød." Trods denne officielle beskrivelse, skulle der betales en betragtelig afgift (landgilde) eller skat, nemlig "1 td rug, 10 td byg, 25 td havre, 1 td boghvede, 8 læs hø og skov til 4 svins olden."

Søren Hansen havde hele gården indtil 1711, da han afstod halvdelen med 2 td 6½ skp reduceret hartkorn til svigersønnen Niels Olesen. I modsætning til de fleste andre gårde i byen har Børkopgård faktisk hele tiden været en helgård, mens de andre er blevet delt i 2 eller flere dele i tidens løb. Den eneste periode, hvor denne gård har været delt, er som nævnt fra 1711 og indtil 1746.- Søren Hansen afstod 1734 sit fæste til barnebarnet, Niels Olesens søn Ole Nielsen, og da samme Ole Nielsen i 1746 blev gift med Kirsten Jørgensdatter fra Brøndsted, samtidig med at hans søster Mette blev gift med

Kirstens broder Hans Jørgensen, er der blevet byttet om, således at Ole Nielsen og Kirsten Jørgensdatter overtog hendes fødegård i Brøndsted, medens Mette og Hans Jørgensen overtog begge halvgårde i Børkop.

Selv om det var en af de største gårde i byen, og vel også en af de mest ansete, gav dette sig ikke udslag hverken i bygningernes størrelse og rummelighed eller i besætningens størrelse. I 1700 har gården været i dårlig stand, og 1718 (under Niels Olesen) beskrives den: 44 fag huse, besætning 4 heste, 5 køer, 4 ungdreager, 7 får, tilstanden god. -1734, da Ole Nielsen får den halve gård, er der på denne 20 fag huse med 4 heste, 3 køer, 2 ungdreager og 5 får, altså ca. det halve af den tidligere hele gård. I 1746, da gården igen samles, er der kun 36 fag huse i "lovlig" stand, besætningen er på 5 heste og 8 får. Kvægpest havde ødelagt kvæget og gårdens økonomi.-

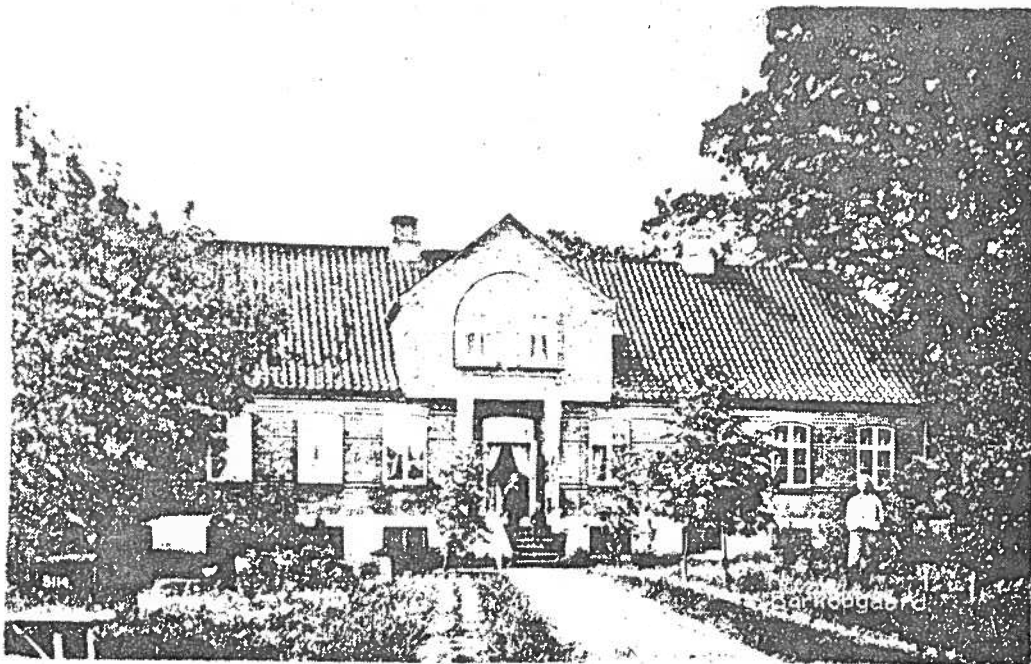
Hans Jørgensen var gift 3 gange (de første 2 koner døde med 1 års mellemrum 1756 og 1757) , og da han selv døde 1764, sad hans enke Anne Michelsdatter med en forgældet gård og med ansvar for 5 umyndige børn i alderen fra 4 til 17 år. Hun var selv 27 år gammel, så det er vel forståeligt, at hun allerede nogle måneder senere giftede sig igen. Manden var Anders Hansen, der hidtil havde været fæster af nabogården nr. 3. Gårdens tilstand var ikke meget anderledes end som netop beskrevet. I løbet af de 18 år var kvægbesætningen ganske vist kommet i orden igen (6 heste, 4 køer, 4 ungdreager og 12 får), men til gengæld beskrives bygningerne som i "temmelig" stand.

Anders købte gården til selveje 1768 for 963 rdl 32 sk, hvoraf halvdelen blev stående som prioritet i gården. 1774 døde han, og Anne, som nu var 44 år, havde fået yderligere 2 børn at forsørge. 2 år senere giftede hun sig igen med den 20 år yngre Peder Hansen, søn fra nabogården nr. 17. Anne døde 1784, og Peder Hansen giftede sig med Dorothea Thomasdatter fra Borggården. Peder Hansen var en anset mand, han var sognefoged og havde andre offentlige tillidshverv. En overgang var han ejer af 1/4 af Gauerslund kirke. Han døde 1800, og mindre end 3 måneder efter var enken gift med Jørgen Madsen. Da han døde 1825, blev gården sat på auktion, og hans søn Peder Jørgensen, der var 25 år gammel, blev højstbydende med 1700 rdl. De mange penge fik han i medgift, idet han 1826 giftede sig med den 17½-årige Kirsten Laugesdatter, datter af Lauge Michelsen og Mette Laugesdatter fra Gauerslund. Peder Jørgensen måtte dog desuden overtage en gæld til statskassen på 1000 rdl.

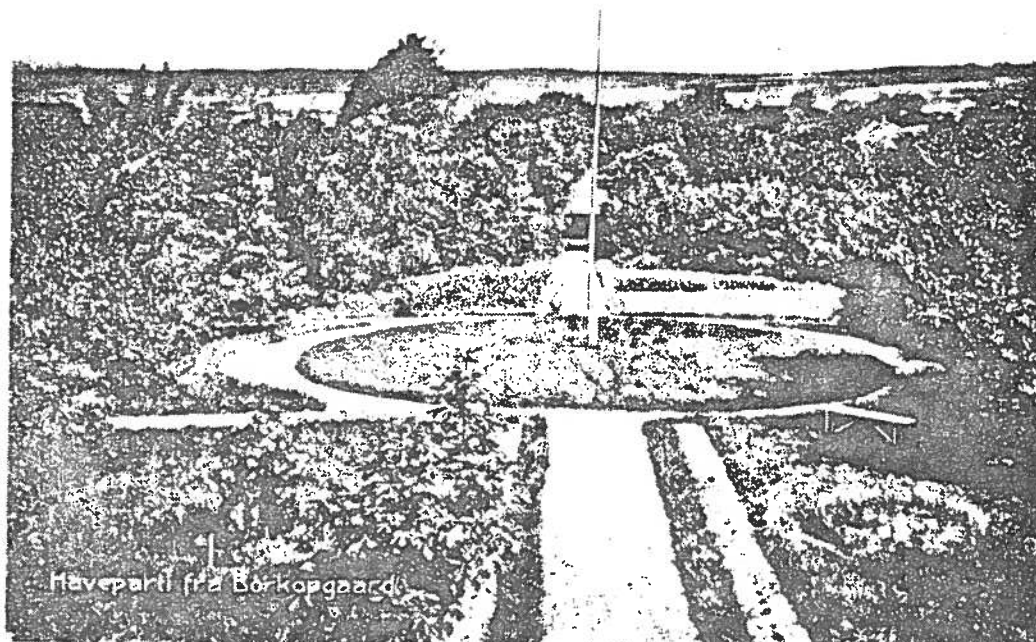
1848 døde Kirsten Laugesdatter, og Peder forblev enkemand indtil sin

død 1870. I 1865 solgte han gården til sønnen Lauge Pedersen for 6741 rdl + aftægt. Der var i Peter Jørgensens ejertid blevet frastykket 2 parceller til familiemedlemmer, men størsteparten solgtes som nævnt til Lauge Pedersen, der var gift med Dorthe Nielsdatter fra Brøndsted. De fik 3 børn, bl. a. Niels, f. 1867. Lauge Pedersen lod i 1870 et stort og præsentabelt stuehus opføre i gårdens nordside. Da han døde 1874, giftede Dorthe sig igen, med Hans Thomsen fra Borggården, og han solgte 1893 Børkopgård til stedsønnen Niels (ovennævnte) for 52740 kr. (Dorthe døde 1914, og Hans Thomsen 1917). Niels Pedersen giftede sig med Ane Petrine Bundgaard, og de fik 7 børn. Niels Pedersen døde 1937, og enken havde så gården, indtil hun døde 1942. Siden da har den været ejet af søskendeparret Dorthea og Svend Bundgaard-Pedersen, eller som de vel bedst kendes og omtales her i byen: fæster Thea og farbror Svend.- De to gader i Børkop: Svendsgade og Dortheasvej (beliggende på udstykket Børkopgårdjord) er opkaldt efter dem.

Gårdens jordtilliggende har vekslet en del, men har stort set været øst for "gaden", nogenlunde hvor gården nu er, samt en stor del af de udstykkede parcelhusarealer. Mod nord gik jorden omtrent helt ned til stationen. Der er så solgt fra lidt efter lidt, bl. a. solgtes 1936 en grund til opførelse af teknisk skole, nu bibliotek.- Her gik der en møllevej i sydøstlig retning. Den er nu sløjfet. Hartkornet har naturligvis også hele tiden ændret sig, størst var det vist i 1844, nemlig 10 td 1 skp 3 fdk. I dag er der ikke meget jord tilbage. I de senere år har gårdejerne solgt en del til kommunen til udstykning i parcelhusgrunde.

Børkopgårds stuehus, fotograferet ca. 1910.

Haveparti fra Børkopgård, ca. 1910.

Børkopgård indeholder i dag lidt af et museum, idet farbror Svend har samlet over 200 forskellige gamle landbrugsmaskiner, brugsting, m.v., som alle er nummererede og med forklaring på, hvorfra de stammer. Desuden har Svend en ret stor oldtidssamling med flækker, økser, kiler m.v. Inde i stuen er der en gammel bornholmer fra 1776, og den går upåklageligt, f. eks. også når Svend sidder med sin imponerende møntsamling. - Bag huset ligger et par damme, nemlig "Vorherres dam", som er en naturlig dam, der altid har vand, og så "Farbror Svends dam", som Svend selv har anlagt ved hjælp af skovl og trillebør. Der er bare det ved det, siger Svend, at den ikke kan holde vand om sommeren. Da bliver den helt tør. I de senere år er det gået helt galt, fordi kommunen har drænet omkringliggende jord, så nu er det nok helt sket med "Farbror Svends dam".

③. Gård nr. 3, Margrethehøj.

I 1662 lå der en helgård på østsiden af "gaden", der hvor nu Børkopgårds toft er beliggende. Efter svenskekrigene deltes den (mellem 1662 og 1680) i halvgårdene nr. 3 og 4.

Gård nr. 3 havde hartkorn 3 td 1 skp med Peder Jensen Smed som fæster, og nr. 4 havde hartkorn 3 td 2 fdk 1 alb med Niels Steffensen Dahl som fæster.

Det er gård nr. 3, som her skal omtales. Peder Jensen Smed døde 1698, og Peder Nielsen Grebs (Grov) fra Mørkholt fik fæstet, og noget tyder på, at de næste par generationer af hans efterkommere har fulgt ham som fæstere. Anders Hansen (f. ca 1732) afstod 1764 fæstet, idet han giftede sig med enken på nabogården Børkopgård. Der kom så en

syneladende en ny slægt, der rykker ind med Jørgen Hendriksen i 1734, og med sønnen Henrik Jørgensen som efterfølger fra 1746 til 1765. Så fulgte Laurs Jacobsen fra Pjedsted. Han havde været avlskarl for provst Høstmark i Pjedsted og kunne nu for 3 rdl i indfæstning komme til at sidde her med 18 fag huse i temmelig dårlig stand, uden besætning (den måtte han selv anskaffe) og med et hartkorn på 1 td 4 skp 2 alb. Det har nok været ret fortvivlende forhold, og derfor er det vel også ret forståeligt, at han efter at være blevet selvejer allerede 1782 begynder at udstykke og sælge fra. Der holdes flere auktioner, men der er noget uklart derved, for det er tilsyneladende det samme engstykke, der er solgt tre gange. Forklaringen er nok, at de første 2 alligevel ikke har haft penge til at købe for. I 1788 den 5. jan. (søndag efter nytår) meddeler kirkebogen "bleve Lars Jacobsens af Børkob hans 2de Børn begravede, af hvilke den ældste navnl: Hans var 8 Aar, 9 Maaneder, 3 Uger og 5 Dage, og det yngste navnl: Karen var 4 Aar, 8 Maaneder og 1 Dag gammel. Deres egen Moder, Kirsten Hansdatter, havde af Kiædsommelighed til Livet, selv druknet dem Torsdagen den 3die Januar om Eftermiddagen kl: 2 i et lidet Hul, som var kastet i Toften, der ligger ved Lars Jacobsens iboende Stæd, af hvilket de hentede deres Vand, og hvorigennem der løber en liden Bæk."

Denne frygtelige begivenhed har nok gjort sit til, at Lars Jacobsen skyndsomst har fået solgt resten af ejendommen og er forsvundet fra byen 1789.- Huse og en del af jorden blev købt af Peder Hansen, søn af Hans Ostesen fra Overbygård, nr. 17, for 508 rdl.

⑩. Bundsgård.

Grundlaget for Bundsgård er gård nr. 18 i matriklen 1688. Det er en af de få gårde, der ikke hørte under kronen (eller rytterdistriktet). I en præsteindberetning af 1718 angives ejeren at være en præsesident Duche i Fredericia. Gården er bortfæstet til Peder Iffuersen, der i hvert fald har været der siden 1688. Der er godt 2 td hartkorn. Omk. 1720 købes gården af pastor Jørgen Fædder i Gauerlund, og da han døde 1743, fik hans datter gården. Hun var gift med en norsk præst, som, da hun få år senere døde, solgte til hendes halvbroder, stud. Christian Fædder, der igen 1751 solgte til ejeren af Brøndsted mølle, Simon Bertelsen Stub, der ejede gården ca 40 år og drev den ved fæster. Det var fæsteren Jørgen Christensen Smed, der 1792 købte gården af ham for 784 rdl. Bygningerne lå omtrent der, hvor senere Børkop forskoles legeplads blev placeret, og jorden blev lagt sammen med et par stumper, som Smed i forvejen havde, så han nu havde

et langstrakt stykke helt over til Skærup sogneskel. Allerede 1796 solgte han gården til svigersønnen Mads Hansen fra Vinding, der imidlertid døde 1798. 5 måneder senere giftede enken, Anna, sig med Bertel Steffensen Dahl fra Skikballegård, og det skal have været et vældig fint parti. Dog finhed gør det ikke - som landmand havde han ingen videre succes, og 1808 flyttede de til en mindre ejendom i Børkop Vesterskov. Køberen af gård nr. 18 var Birthe Marie Hage, der gav 2424 rdl for den med en besætning på 2 heste, 3 køer, 4 ungvædder, 2 får og en gammel so. Hun havde været gift med Jørgen Olesen Skrædder i Børkop fra slutningen af 1780 til 1804, da han døde. Han var en drukkenbolt, og parret var vist nok også separeret, så det har nok undret, at hun kunne skrabe så mange penge sammen 4 år efter, men der har vist været nogen arv efter hendes forældre.- 1817 overlod hun gården til sønnen Ole Jørgensen, der 1845 afstod den til sin svigersøn, Peder Poulsen fra Pjedsted, gift med hans datter Kirsten Marie. Sidstnævnte ejer døde 52 år gammel i 1864, og Kirsten Marie giftede sig med hans halvbroder Søren Andersen (Bundgård). Da han døde 1896, sad Kirsten Marie med gården i uskiftet bo, indtil hun 1903 døde 77 år gammel.

Indtil 1909 ejedes gården af nogle af døtrene, men da en af dem, Dorthea, giftede sig med Thomas Kring på Overbygård, blev der handlet, så disse overtog gården. Thomas døde allerede 1912, og Dorthea solgte 1915 til Peder Lund fra Håstrup, gift med Thomas Krings datter af første ægteskab, Maren (se Overbygård). 1928 overtoges gården af Ejner Thomsen fra Overbygård ved mageskifte. Bygningerne var i 1867 af Søren Bundgård blevet flyttet ud på marken. I 1930 nedbrændte udbygningerne, men Thomsen nåede at få dem opført i præsentabel, grundmuret stand med fast tag, inden han i 1933 solgte til Johs. Pedersen Bundgård, søn fra Børkopgård. Der var da 72 td. land og en besætning på 4 heste, 20 køer, 9 ungvæg, 25 svin og 2 får. Han døde ~~1973~~, og hans enke, Helga, datter af købmand Søren Jacobsen i Overbørkop, solgte 1975 til Børkop kommune til vejanlæg og skolebyggeri. Lidt resterende jord beholdtes af sønnen Søren, der havde været forpagter af gården, og nu lagde restjorden sammen med Søndergård, som Søren havde købt 1975. På grund af forskellige lejemål og aftaler bor Søren Bundgård Pedersen endnu i 1979 på Bundsgård, men altså til leje. Se slutningen af nr. (13).

Gårdene nr. 14 og 15.

Oprindelig udgjorde de to små gårde en helgård, der gik under navnet "Hans Hansens gård i Skærup".- Omk. 1680/81 er den kommet i kronens

9/4 1961